

Oppiminen ja ohjaus

Kimot 18.11.2024

Sanna Mustonen

(luentodiat: Hankimäki ja Peltoperä)

Piirrä elämäнкаaresi

- Ikäkaudet (esim. fyysiset muutokset, ympäristön odotukset)
 - Historiallinen aika (esim. lama- tai nousukausi, korona)
 - Epänormatiiviset yksilölliset elämäntapahtumat (esim. jatkuvat muutot, onnettomuus)
- + kehitysvaiheet (seuraava dia)

Yksilötyöskentely n. 10 min.

Jakaa pienessä ryhmässä: Millaiset asiat ovat vaikuttaneet identiteettisi kehittymiseen? Oppimiseesi?

Oppiminen kehitysvaiheittain tarkasteltuna

(Nurmi ym., 2006)

- **Varhaislapsuus (0-6v)**
 - Perusta myöhemmin opittaville tiedoille ja taidoille
 - Erikson (eri elämänvaiheiden psykososiaaliset kriisit): Perusluottamus vs. Perusturvattomuus (0-1v), Itsenäisyys vs. häpeä ja epäily (1-3v), Aloitteellisuus vs. Syllisyys (3-6v)
- **Keskilapsuus (6-12v)**
 - Oppiminen keskeinen kehitystehtävä ja koulu keskeinen oppimisympäristö
 - Erikson: Ahkeruus vs. Alemmuus (7-12v)
- **Nuoruus (12-19v)**
 - Fyysinen kasvu, ajattelun kehittyminen, sosiaaliset suhteet etenkin ikätovereihin
 - Erikson: Identiteetti vs. roolien hajaannus
- **Aikuisuus (20-65v)**
 - Ammattitaidon hankkiminen ja ylläpito, työuran aloittaminen, perheen perustaminen jne.
 - Erikson: aikuisuuden psykososiaaliset kriisit: läheisyys – eristäytyminen ja tuottavuus - lamaantuminen
- **Myöhäisaikuisuus ja vanheneminen (noin 65v->)**
 - Oppimisen ja muistitoimintojen yhteys, uusien asioiden kohtaamisessa tukeminen ja myönteisten oppimiskokemusten synnyttäminen
 - Erikson: elämän viimeisen kolmanneksen psykososiaalinen kriisi: minän eheys - epätoivo

Mikä on identiteetti?

- *Ajassa prosessimaisesti muuttuva käsitys itsestä*, joka muotoutuu sosiaalisessa todellisuudessa ja vuorovaikutuksessa (Butler 1990; Burr 2003; LaPointe 2011, 12-13 mukaan)
- Alkaa muodostua jo varhaislapsuudessa erilaisten (oppimis)kokemusten kautta sosiaalisessa vuorovaikutuksessa toisten kanssa
- Uraidentiteetti: mitä yksilö on tai haluaa olla työssään (Meijers 1998), *perustana arvot, arvostukset ja merkityksen etsintä omalle elämälle* koulutuksessa ja työssä (Hall 1971, 1976)
 - Identiteetistä käsin tehdyt valinnat näkyvät käytännön toimijuutena eli valintoina ja tekoina omassa (koulutus- ja työ)elämässä
 - Identiteetti punoo yhteyksiä yksilön elämänhistorian, koulutuksen ja työn välillä

Ohjaus ja opetus

Millaiset ohjaukset tavat ovat vahvistaneet toimijuuttasi elämäнкаauresi varrella?

- **Ohjaus ja opetus:** (Onnismaa, 2011)
 - Ajoittain korostettu ohjauksen ja opetuksen vastakkaisuutta: opettamisen näkeminen perinteisesti asiatiedon jakamisena, mitä se ei puhtaasti ole
 - Opetus ohjausta ja ohjaus pedagogista (suunnitelmallisuus oppimisessa) toimintaa: molemmissa tärkeää oppijan näkökulma opetukseen ja ohjaukseen
 - Ohjauksen avulla opitaan antamaan vanhoille kokemuksille uusia merkityksiä (reflektio)
 - **Ohjauksen tietoinen pedagogiikka:** (Vehviläinen, 2014)
 - Parhaimpien toimintatapojen valinta ohjaustilanteissa
 - Valinnat ohjattavan toimijuutta etsien ja vahvistaen: esim. ohjattavan omien tietojen, taitojen ja voimavarojen tunnistamista, toimintatapojen toimivuuden arviointia ja harjoittelua
- Tuloksena ohjattavan rauhoittumisen tunne, varmuus, kykeneminen ja kuuluminen johonkin

Mitä on toimijuus?

(Jyrkämä, 2008)

Yksilön tai ryhmän *kyky toimia omaehtoisesti, tavoitteellisesti ja tietoisesti* erilaisissa tilanteissa

Toimijuus on yksilön toimimista aktiivisena osallistujana, jonka toiminnalla on vaikutusta ympäristöön (Turja ja Vuorisalo, 2022)

- **Haluamista** – motivaatio, päämäärät, tavoitteet
- **Osaamista** – elämän aikana opitut tiedot ja taidot
- **Kykenemistä** – fyysiset ja psyykkiset ominaisuudet (esim. kommunikointitaito)
- **Tuntemista** – tunteiden, arvostuksen, omien arvioiden liittäminen erilaisiin tilanteisiin ja kokemuksiin
- **Voimista ja täytymistä** – eri tilanteiden tuomat mahdollisuudet ja rajoitukset (fyysiset ja sosiaaliset) toimia tietyllä tavalla

Ympäristö mahdollistaa tai estää toimijuutta, eikä se siten tapahdu tyhjiössä, eikä ole pelkästään yksilön "ominaisuus".

Ohjauksen käytäntöjä elämänkaaren eri vaiheissa

(Lehtinen, Vauras, Lerkkanen, 2016)

- Ohjausta annetaan oikea-aikaisesti ja -asteisesti
 - Ohjaajalla tulee olla kyky tunnistaa ohjattavien sen hetkinen kehitysaste
 - Ohjaus tapahtuu kysymyksillä, vihjeillä ja palautteilla
 - Ohjaaja havainnoi ja kuuntelee: lasten/oppilaiden/ohjattavien aloitteet, kysymykset, vaikeudet ja tulkinnat ohjaavat suuntaa
 - Ohjaaja muokkaa tehtävänantoa, tukea ja palautetta
-
- Tavoitteena itseohjautuvuus
 - Yhtenä tärkeänä ohjauksen tavoitteena oppijoiden motivaation ylläpitäminen esim. tarpeeksi haastavilla, muttei liian vaikeilla tehtävillä

Eettisiä dilemmoja kasvat- ja koulutusalan työssä

Millaisia eettisiä dilemmoja olet tähän mennessä kohdannut esim. harkassa?

- Varhaiskasvatuksessa:

- Lasten ja perheiden kasvavat tarpeet vs. resurssien vähyys
- "Lapsen etu" (esimerkiksi lomiin) vs. vanhempien oikeus käydä töissä
- Tiimityö: opettajien kasvanut vastuu vs. koko moniammatillisen tiimin kollektiivinen vastuu; miten työkaverit puhuvat lapsille ja lapsista ja miten puuttua tähän; miten sitoudutaan ja toteutetaan yhdessä sovittuja periaatteita; haasteet ammatillisissa suhteissa, esim. tuore maisteri vs. kokenut pitkän linjan lastentarhanopettaja; opettajana epäpätevä lastenhoitaja – miten saada tiimin luottamus
- Esihenkilöt: reilu työvuorojako työntekijöille vs. lasten etu (esim. pedagoginen työvuorosuunnittelu)

- Opettajan työssä perusopetuksessa:

- Eriyisen tuen tarpeen oppilaiden tukeminen
- Sääntöjen sekä oppilaiden edun ja käyttäytymisen väliset dilemmat
- Oppilaiden väliset kiusaamistilanteet

- Työyhteisöissä ja johtamisessa:

- Arvoristiriidat omien ja organisaation arvojen välillä
- Työntekijöiden väliset ristiriidat
- Työjärjestelyt

Identiteetti, toimijuus, oppiminen ja ohjaus

- Miten identiteetti ja toimijuus ovat yhteydessä oppimiseen ja ohjaukseen sekä opetus- ja ohjaustyöhön?
 - Opettajuuden ja ohjaajuuden ytimessä käsitys omasta identiteetistä (kuten omista arvoista ja työn merkityksellisyydestä)
 - Identiteettiin ankkuroituvat käsitykset konkretisoituvat toimijuutena eli esim. konkreettisina tekoina ja päätöksinä, jotka pohjaavat arvoihin ja eettisiin periaatteisiin
 - Ammatillisen asiantuntijuuden kehittyessä myös nämä kaikki kehittyvät ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään – tärkeää juuri *tiedostaa nämä eri ulottuvuudet itsessään ja omassa opetus- ja ohjaustyössä eri-ikäisiä oppijoita kohdattaessa --> kehittymisen mahdollisuus*

Lukemisto

- Lonka, K. (2015). *Oivaltava oppiminen*. Otava.
- Pulkkinen, L., Ahonen, T. & Ruoppila, I. (2023). *Ihmisen psykologinen kehitys*. PS-kustannus.

→ Lainaa ajoissa ja aloita lukeminen!

- Atjonen, P. (2023). *Formatiivinen arviointi perusopetuksessa*. Itä-Suomen yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-61-4784-0>

→ Lue tenttiin tulevat osiot ensi viikoksi!

- Ehdotuksia, miten jaetaan luettavaa ja luettua (2.12.)? (Monikielisten ihmisten tarinoita)
 - Tarkastelussa erityisesti elämänkaari, identiteetti ja toimijuus
- Englanninkielinen artikkeli – luetaan yhdessä 2.12.